

Omarbetning av direktivet om elektriskt och elektroniskt avfall

Miljödepartementet

2009-03-30

Dokumentbeteckning

KOM (2008) 810

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska och elektroniska produkter (WEEE) (omarbetning)

SEC (2008) 2934

Commission staff working paper accompanying the Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on waste electrical and electronic equipment (WEEE) (recast)

Sammanfattning

Förslaget är en omarbetning av det befintliga direktivet 2002/96/EG om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter. Omarbetningen syftar till att åtgärda en del problem och brister som finns med nuvarande direktiv.

Förslaget till ändringar i direktivet och konsekvensanalysen belyser de områden som identifierats som bristfälliga under den period som direktivet har varit i bruk. Främst gäller det registrering och rapportering, insamlingsmål och läckage ur återvinningssystemet exempelvis i form av export till utvecklingsländer. Förslaget innehåller ändringar som kommissionen anser kan komma tillrätta med dessa problem. Kommissionens miljökonsekvensanalys tar upp en rad lösningar, varav vissa valts ut för att forma kommissionens förslag.

Förslaget förväntas ge företag minskade administrativa bördor till följd av regelförenklingar. Omarbetningen av direktivet bedöms inte leda till betydande konsekvenser för statsbudgeten.

Regeringen välkomnar kommissionens förslag till omarbetning av WEEE-direktivet och bör verka för ett högt miljöskydd utan onödiga merkostnader för företag och myndigheter.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Förslaget innebär en omarbetning av det befintliga direktivet 2002/96/EG (WEEE-direktivet) om förebyggande och behandling av avfall från elektriska och elektroniska produkter trädde i kraft den 13 augusti 2005. Bakgrunden till tillkomsten av WEEE-direktivet är att elektriska och elektroniska produkter kan innehålla miljöfarliga ämnen såsom exempelvis kvicksilver, bly, kadmium och bromerade flamskyddsmedel.

Kommissionen inledde i början av år 2007 en översyn av direktivet för att komma tillrätta med tekniska, juridiska och administrativa problem som innebär stora kostnader, fortsatt miljöbelastning, låg teknikutveckling samt t.o.m. konkurrensstörningar och onödiga administrativa kostnader.

Kommissionens ambition med förslaget är att lösa de största problemen med genomförandet av direktivet som nu identifierats genom att åstadkomma:

- minskade administrativa kostnader

förbättrad efterlevnad

minskad miljöbelastning

Problemen som kommissionen blivit uppmärksammade på rörande de administrativa kostnaderna är främst att tillverkare som verkar i flera medlemsstater måste registrera sig i varje land. Nuvarande synsätt är att en producent är den som för in en vara till en medlemsstat. Anledningen är att tillsynsmyndigheterna har skyldighet att se till att producenterna uppfyller de krav som ställs på exempelvis märkning. En myndighet kan endast utöva tillsyn över en verksamhetsutövare i den medlemsstat myndigheten finns, därför måste en ansvarig (producent) gå att finna inom landets gränser. Kommissionens konsekvensanalys belyser problematiken men inte hur till exempel informationsutbyte mellan medlemsstater och myndighetsutövning skulle kunna tillämpas i praktiken.

När det gäller efterlevnaden fokuserar kommissionen dels på avfallshanteringen inom EU och dels på illegal export till utvecklingsländer där avfallet i många fall omhändertagits på felaktigt sätt eller dumpats. Kommissionen redovisar i sin konsekvensanalys flera möjliga sätt att angripa denna fråga, bland annat genom ökad tillsyn och att ge producenterna större ansvar. Kommissionen anser även att ett ökat insamlingsmål kan minska läckaget ur systemen.

Konsekvensanalysen belyser behovet av ökat miljöskydd med tanke på att mängden el-avfall är stadigt ökande samt avfallets innehåll av farliga ämnen. Det är med utgångspunkt i detta som kommissionen anser det viktigt att följa EU:s avfallshierarki samt öka insamlingsmålen så att avfallet kan tas omhand på rätt sätt. Enligt kommissionen är det dessutom viktigt att arbeta för att minska förekomsten av farliga ämnen i varor.

Genom att höja målen för insamling och återvinning samtidigt som producenterna ges det ekonomiska ansvaret för insamlingen minskar miljöbelastningen och samhällets ekonomiska kostnader minskar. El-avfallet utgör en ekonomisk resurs som enligt kommissionens konsekvensanalys motsvarar ett materialvärde i storleksordningen 2 miljarder Euro per år. Samhällets kostnad för insamling, behandling och återvinning beräknas öka till 5,6 miljarder Euro om året till år 2020. Om merparten av dessa aktiviteter äger rum inom EU skapas vinster i återvinningsindustrin, vilket även ger möjlighet till fler arbetstillfällen. Samtliga uppskattningar av finansiella konsekvenser är gjorda före december 2008 då konsekvensanalysen publicerades.

Det bör noteras att det liggande förslaget från EU-kommissionen är en s.k. omarbetning av direktivet, vilket innebär att det endast är markerade ändringar i direktivtexten som är föremål för diskussion.

Parallellt med omarbetningen av WEEE-direktivet görs även en översyn av RoHS-direktivet om begränsning av användningen av vissa farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter KOM(2008)809/4.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionen har övervägt ett antal policyalternativ i syfte att utforma ett kostnadseffektivt åtgärds paket för att lösa problemen med direktivets genomförande. För varje punkt finns flera lösningar, med de förslag som valts ut till förslaget redovisas nedan.

Kommissionens förslår att Annex 1A och 1B som beskriver omfattningen för både WEEE- och RoHS-direktivet flyttas från WEEE till RoHS, vars rättsliga grund är artikel 95 i EG-fördraget. WEEE-direktivets rättsliga grund är artikel 175 i EG-fördraget.

Klargöra vissa definitioner

Skillnaden mellan elavfall från hushåll (B2C) respektive professionella brukare (B2B) föreslås klargöras genom kommittologiförfarande. Detta anses bidra till ytterligare klargörande vad gäller vilka produkter som omfattas av direktivet och vilka krav som ställs på tillverkarna.

Insamlingsmål

Ett insamlingsmål som beräknas på mängden elprodukter som sattes på marknaden under de två föregående åren i respektive medlemsstat. Målet kan alltså variera mellan länderna. Den rekommenderade nivån om 65 procent ska uppnås senast 2016.

Återvinningsmål

Med syfte att uppmuntra återanvändning ska enligt förslaget återanvändning av hela produkter kunna räknas med i det totala målet för återvinning. Detta mål ökas med 5 procent överlag. (Olika produktkategorier har idag olika återvinningsmål.) Ett mål för medicinsk utrustning, kategori 8, föreslås införas. Det sätts på samma nivå som för övervaknings- och kontrollutrustning, kategori 9, vilken också är ett nytillskott i och med förslaget.

Registrering av producent

För att minska den administrativa börda som registrering av producent innebär föreslås att registrering och rapporteringskraven harmoniseras mellan de nationella producentregistren. Därtill ska registren göras kompatibla med varandra. Kommissionens förslag innebär dessutom en alternativ syn på definitionen av producent, vilket får konsekvenser för registrering och tillsyn.

Tillsyn

Genomförandet varierar mellan medlemsstaterna. För att minska klyftan föreslår kommissionen att en miniminivå sätts för tillsynsåtgärder, i syfte att

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

WEEE-direktivet är genomfört i svensk lagstiftning i miljöbalken (1998:808), förordningen (2005:209) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter, Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2005:10) om yrkesmässig förbehandling och Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2008:14) om lämnande av uppgifter, som ersätter NFS 2006:10 samt Naturvårdsverkets Allmänna råd (AR 2007:6) om finansiella garantier. WEEE-direktivets omarbetning kommer innebära att ändringar behöver föras in i svenskt regelverk, men exakt vilka paragrafer som påverkas är ännu oklart men kommer klargöras senare i förhandlingarna.

1.4 Budgetära konsekvenser / konsekvensanalys

Ett system för registrering och rapportering finns redan upprättat på nationell nivå. Omarbetningen kan komma att påverka detta system, men eftersom syftet med förslaget är att förenkla bör detta inte ha negativa budgetära konsekvenser för de berörda myndigheterna. Sammantaget bedöms inte omarbetningen av direktivet leda till betydande konsekvenser för statsbudgeten.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar kommissionens förslag till omarbetning av WEEE-direktivet och delar preliminärt kommissionens bedömning av vilka områden som är i behov av särskild uppmärksamhet under omarbetningen.

Regeringen är generellt positiv till ett högt miljöskydd utan onödiga merkostnader för konsumenter, företag och myndigheter. Regeringen anser dessutom att det är viktigt att om möjligt minska den mängd avfall som uppstår; minska miljöbelastningen från produktion och avfallshantering samt

minska den administrativa belastningen på såväl företag som myndigheter. Administrativa insatser ska vägas mot nyttan för miljöarbetet.

2008/09:FPM97

Regeringen är generellt positivt till incitament för att öka återanvändningen av elprodukter, i linje med EU:s avfallshierarki. Emellertid bör man vara uppmärksam på problem som är förknippade med återanvändning, särskilt illegal export och energiförbrukning. Sverige bör verka för lösningar som motverkar att el-avfall exporteras till utvecklingsländer med risk för fördödande konsekvenser för människors hälsa och miljön.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Ett inledande möte i rådsarbetsgruppen har hållits där kommissionen har presenterat sitt förslag och delar av konsekvensanalysen. Medlemsstaterna har ännu inte redovisat sina ståndpunkter.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är för närvarande inte kända. Europaparlamentet väntas börja diskutera förslaget hösten 2009. Utsedd rapportör är Karl-Heinz Florenz från Gruppen för Europeiska folkpartiet (kristdemokrater) och Europademokrater.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget remissbehandlas för närvarande. Remissvaren ska ha inkommit till Miljödepartementet senast den 4 maj 2009. Därutöver avser Miljödepartementet/Naturvårdsverket att genomföra möten med berörda intressenter.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 175 i EG-fördraget. Beslut fattas av rådet med kvalificerad majoritet efter medbeslutandeförfarande med Europaparlamentet enligt artikel 251.

Kommissionen anser att förslaget överensstämmer med subsidiaritetsprincipen genom att den miljöpåverkan som WEEE ger upphov till är gränsöverskridande. Vidare medför olikheter mellan medlemsstaterna när det gäller registrering och rapportering en onödigt hög administrativ börda. De åtgärder som enskilda medlemsstater kan vidta kan medföra minskad miljöbelastning men ökade finansiella och administrativa kostnader. Därför krävs samlade åtgärder på EU-nivå. Dessutom skall en översyn göras av insamlings- och återvinningsmålen, samt harmonisering av registrering och rapportering vilket bör göras på EU-nivå.

Kommissionen anser att förslaget överensstämmer med proportionalitetsprincipen då det innebär att krav ställs på medlemsstaterna att inrätta system för insamling och behandling av avfall. Samtidigt ges medlemsstaterna möjlighet enligt artikel 175 i EG-fördraget att utforma dessa efter egna förutsättningar och behov. Förslaget väntas minska de administrativa kostnaderna för registrering och rapportering för de företag som är verksamma i mer än en medlemsstat. Den uppskattade kostnadsminskningen uppgår till 66,3 miljoner Euro.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Rådets behandling av förslaget inleds under våren 2009. Den första läsningen i Parlamentet och en politisk överenskommelse i rådet bör kunna nås antingen under slutet av 2009 eller våren 2010. Senast 2011 bör en slutlig överenskommelse kunna nås. Utgående från denna tidpunkt skulle direktivet kunna vara infört i medlemsstaternas lagstiftning år 2016.

4.2 Fackuttryck/termer

elavfall	Avfall från elektriska och elektroniska produkter		
återvinning	Materialåtervinning	och energiåtervinning	inklusive återanvändning
EEE	Elektriska och elektroniska produkter (equipment)		
RoHS	Restriction Of certain Hazardous Substances in EEE		
WEEE	Elektriskt och elektroniskt avfall		